

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Lähtökohta, jossa perustettavan osakeyhtiön tulee toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa, on kilpailunäkökohdat huomioiden haastava.

Silloin kun markkinoille tulee valtio-omisteinen osakeyhtiö, jonka toimintaa rahoitetaan valtion talousarviosta, on olemassa riski, että toiminta tulee vääristämään kilpailua yhtiön toimialoilla. Tästä syystä on erittäin tärkeää, että esitetyn lain perusteluissa mainitut mekanismit (TEM:n omistajaohjaus, yhtiön hallitus ja neuvottelukunta) huomioidaan riittävän vahvasti perustettavan yhtiön toiminnassa. Yhtiön markkinaosuutta tulee seurata säännöllisesti samoin kuin sen tuottamien palveluiden hinnoittelua suhteessa markkinoihin.

Erityisen tarkkaan tulee mielestämme seurata, miten yrityksen toiminta tulee vaikuttamaan alueen yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden asemaan. Mahdollisuuksien mukaan perustettavan yhtiön tulisi toimia yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Näemme myönteisenä sen, että perustettava yhtiö toimisi ainakin aluksi vain muutamilla alueilla, jolloin sen vaikutusta alueen markkinoihin voidaan seurata ja tarvittaessa tehdään korjaavia ohjaustoimia. Mikäli toiminta-alue on riittävän iso ja elinvoimainen niin mahdollisia ongelmia kilpailutilanteessa ei pääse syntymään. Vastaavasti alueilla, joilla on vähemmän toimijoita samoilla palvelualueilla ja ehkä vähemmän kokonaiskysyntää, aiheutuu todennäköisesti herkemmin häiriöitä kilpailutilanteeseen.

Perustettavan yhtiön tulee toimia niin, ettei se vääristä kilpailua. Sen tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Yhtiö ei voi kilpailulla hinnoilla, joten näkisimme, että yhtiön tuottamien palveluiden markkinoinnissa tulisivat ensisijaisesti panostaa yhteiskunnalliseen tehtävään esiin-tuomiseen ja sen merkitykseen yhdenvertaisen kohtelun edistäjänä, osallisuuden lisääjänä ja osatyökykyisten ja muiden vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten työllistäjänä.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtiontukisääntelyssä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

Hallituksen esityksessä on mielestämme varsin kattavasti selvitetty millaisin edellytyksin perustettavan yhtiön toiminta täyttäisi EU:n valtiontukisääntelyn kriteerit yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista.

Jotta SGEI-kriteerit täyttyvät, nousee palvelun viimesijaisuus ja sen erittäin tarkka määrittely hyvin tärkeäksi tekijäksi.

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Kohderyhmäksi on määritelty työttömät työnhakijat, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet asianmukaisesti to-detun sairauden, vian tai vamman vuoksi. Edellytyksenä on lisäksi, että henkilö on halukas työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä toimilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä.

Osatyökykyisten ryhmä on hyvin heterogeeninen ja osatyökykyisyyden asteet vaihtelevat suuresti. Toiset ovat lähes työkykyisiä ja toiset hyvinkin kaukana siitä. On suuri joukko osatyökykyisiä, joita voidaan auttaa työllistymään tavanomaisin TE-hallinnon palveluin. Mikäli kohderyhmää ei rajata yksiselitteisesti, on olemassa vaara, että osatyökykyiset ovat keskenään eriarvoisessa asemassa.

Olisiko joko pykälän ensimmäistä momenttia täydennettävä tai mahdollisesti lakia täydentävään asetukseen sisällytettävä kohderyhmää koskeva tarkempi, yksiselitteinen raja kohderyhmästä, joka osoittaisi sen, että työllistyminen perustettavan yhtiön palvelukseen on viimesijainen vaihtoehto? Tämä helpottaisi sekä TE-toimiston että kuntien asiantuntijoita asiakkaiden ohjaamisessa koordinoivalle TE-toimistolle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Tämän tyyppisessä menettelyssä olisi ainakin se etu, että ehdolle asetetta-vien henkilöiden valinnassa käytettäisiin johdonmukaisesti samoja kriteerejä.

Esitetyn lain tavoitteissa, ja toisaalta myös lain säädöskohtaisissa peruste-luissa mainitaan, että TE-toimistot esittäisivät henkilöitä koordinoivalle TE-toimistolle, joka asettaisi ehdolle henkilöt. Mielestämme myös työllisyyden kuntakokeiluun osallistuvilla kunnilla tulisi olla mahdollisuus esittää henkilöi-tä koordinoivalle TE-toimistolle, sillä TE-toimistolla ei ole mandaattia arvioida kokeilun asiakkaiden tarpeita tai edellytyksiä eli tämä olisi täysin turha ja vain asiaa monimutkaistava ja yhteistyötä haittaava tekijä.

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

Välittävä Oy

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Suomessa on kohtuullisen suuri joukko työttömiä, jotka jäävät osattomiksi kaikesta siitä mikä on työssä oleville täysin tavanomaista – työn sisältö ja sen merkitys itsetunnolle sekä työn tarjoamat yhteisöllisyyden kokemukset ja osallisuuden lisääminen ja ihan käytännön asioista meille niin itsestään selvä asia kuin työterveys. Työn merkitys yksilölle ja yksilön lähipiirille on kiistatta suuri.

Pirkanmaan ELY-keskus pitää hallituksen esitystä X Oy:n perustamisesta kannatettavana. Hallituksen esitys on selkeä viesti yhdenvertaisen kohtelun tärkeydestä sekä siitä, että ketään ei jätetä ulkopuolelle.

Lain voimaantuloon ja toimeenpanoon liittyy kuitenkin suuria haasteita; val-misteilla oleva palvelurakenteen muutos ja työllisyyspalveluiden siirto kunnil-le ja lukuisat muut käynnissä olevat muutokset... Millä tavoin palvelut tullaan kytkemään olemassa oleviin työllisyydenhoidon rakenteisiin ja käynnissä oleviin osatyökykyisten palveluiden pilotointeihin? Miten yhtiön toiminta pys-tytään rakentamaan niin ettei sen toiminta aiheuta häiriöitä alueelliseen kil-pailutilanteeseen? Miten varmistetaan, että eri alueilla asuvilla kaikkein vai-keimmassa työmarkkina-asemassa olevilla henkilöillä on samanlaiset mah-dollisuudet päästä osallistumaan perustettavan yhtiön toimintaan?

Lehtimäki Petri
Pirkanmaan ELY